

- перспективи: Тези доп. Ювілейної наук. – пркт. конф. з міжнар. участю (м. Харків, 26 березня 2009 р.). – Х.: Вид-во НФаУ, 2009. – 305 с.
3. Землинский С. Е. Лекарственные растения / С. Е. Землинский. – Киев, 1995. – 85 с.
4. Поспелов С. В. Лектины представителей рода Эхинацея (*Echinacea* Moench). 1. Методические аспекты оценки активности / С. В. Поспелов // Химия растительного сырья. – 2012. – № 3. – С.143–148.

ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Сірик Я.О.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Науковий керівник – Гапон С.В., доктор біологічних наук,
професор кафедри біології екології та методики навчання біології Полтавського
національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Реформування і модернізація початкової освіти в Україні закономірно викликала зміни: затвердження нової редакції Державного стандарту початкової загальної освіти та нових програм, розробка, експертиза та затвердження нових підручників для початкової школи. У реалізації нових навчально-виховних завдань початкова школа формує фундамент, на якому будується засвоєння системи наукових понять. Вона є першим етапом у розвитку інтелектуальних можливостей, формуванні творчих здібностей, самостійності учнів у навчанні, в спрямуванні їхньої навчальної діяльності. Значна увага держави приділяється реалізації природничої освіти, що відображено в постанові про підвищення якості шкільного природничо-математичного навчання. Згідно з Державним стандартом, протягом навчання в початковій школі, учні повинні оволодіти ключовими компетентностями, які передбачають їх особистісно-соціальний та інтелектуальний розвиток, формуються на міжпредметній основі та є інтегрованим результатом предметних і міжпредметних компетенцій [2].

Сучасні уроки природознавства виконують функцію не тільки передавання та засвоєння знань про природу. Вони також формують на основі первісних уявлень і понять, світогляд на наукову картину світу, сприяють інтелектуальному розвитку дитини. Проблемою формування та розвитку понять займалися педагоги та методисти К.Д. Ушинський, К.П. Ягодовський, М.А. Риков, О.О. Федорова, психолог Л.В. Занков та інші.

Під час вивчення природознавства діти вперше знайомляться не просто з природними явищами, але і з їх суттю. Так як в початковій школі основними методами пізнання світу для дітей залишається гра, то такі методи, котрі використовуються в старшій школі, не є прийнятними для молодшої школи. Але модифікувавши, їх можна застосувати у вигляді гри. Використання елементів дослідницького методу дозволяє учням проявляти максимальну самостійність під час вирішення нових для них навчальних проблем, різного роду пізнавальних задач, що стимулює в школярів використання попередніх знань, вмінь, навичок, а також стимулює прийняття рішень, і головне, навчає учнів не боятися висловлювати навіть хибні думки, тому що не тільки правильні судження, а і хибні потрібно брати до уваги. Діяльність такого роду називають продуктивною.

Тобто діти самі з допомогою вчителя поступово засвоюють нові знання і формують різні уміння і навички [3]. Реально поняття, на початку їх засвоєння, об'єднані з побутовими назвами (помідор – плід, шишка – насіння), що вимагає своєчасної корекції та уточнення.

Процес формування предметних компетентностей та понять послідовно проходить такі етапи: 1) сприймання предметів; 2) формування уявлень; 3) підведення до поняття; 4) застосування поняття на практиці, в нових ситуаціях.

Цей процес може здійснюватися різними напрямками: 1) індуктивно або дедуктивно; 2) опосередковано, безпосередньо, комбіновано.

Домінування останнього підходу обумовлено особливістю мислення молодшого школяра, а також ще тим, що в дітей спостерігаються труднощі під час визначення суттєвих та варіюючих ознак природних об'єктів та явищ. Методика формування природознавчих уявлень та понять займає міцні позиції в природознавстві з моменту становлення його як окремого напрямку вивчення.

Для формування понять у дітей використовують різні методичні прийоми і особливо ті, які стимулюють пошуковий інтерес, також розвиток логічного мислення і образного бачення навколишнього світу.

У курсі природознавства діти ознайомлюються, починаючи з першого класу, з поняттями живої і неживої природи, їх відмінностями. У них формується низка понять біологічного змісту, зокрема такі як поняття про рослини, тварини, їх характерні ознаки, відмінності. В подальшому при вивченні рослин діти ширше розглядають їх будову, визначають частини рослин. Також на первинному етапі вивчається їхня приналежність до різних груп та наголошується увага на їхньому господарському значенню. Учитель формує поняття про основні життєві форми рослин: дерева, кущі, трав'янисті рослини, а також вводить поняття листяні та хвойні дерева, дикорослі та культурні рослини. Окремо беруться до уваги кімнатні рослини, прищеплюються навички догляду за ними. Особливу увагу приділяють також лікувальним властивостям рослин та охороні рослинного і тваринного різноманіття.

У дітей старшого віку, зокрема в учнів другого-третього класу, формуються біологічні поняття про складніші системи в рослинному і тваринному світі, подаються поняття про елементарні екосистеми. Приділяють також увагу розмноженню і розвитку рослин, умовам їх росту та розвитку, а також особливостям їх пристосування до середовища існування.

У курсі природознавства також формуються компетентності та поняття про таку групу живих організмів як гриби, розглядаються особливості їх будови, значення. Особлива увага звертається умовам їх збору, споживанню. Учитель обов'язково вводить такі поняття як їстівні та отруйні гриби, наголошує на тому, що збирати можна тільки ті гриби, які добре відомі і обов'язково тільки в присутності вчителя чи батьків. Крім грибів, дітям вводяться поняття і про бактерії та віруси, пояснюється їхнє значення в житті людства.

На протязі всього часу вивчення курсу природознавства велику увагу також потрібно приділити формуванню компетентностей та понять щодо збереження нашої домівки, довкілля, тобто планети земля. До розуміння дітей доводимо інформацію про міжнародні, загальнодержавні і місцеві заходи щодо збереження і примноження живого багатства планети [1].

Таким чином, курс природознавства в початковій школі має всі можливості для формування предметних компетентностей, понять та прищеплення умінь та

навичок біологічного змісту. Він сприятиме не тільки поглибленню в учнів знань природничого змісту, а й буде основою для формування нових компетентностей та понять при вивчення біології в середніх та старших класах.

Список використаних джерел:

1. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах: Навчальний посібник / Т.М. Байбара. – К. : Веселка, 1998. – 334с.
2. Волохата К.М. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до формування природознавчої компетентності учнів / К.М. Волохата. – Професійна освіта. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія, випуск 40 – 2013. – С. 167–170.
3. Гапон С.В. Особливості формування ботанічних та біоекологічних понять при вивченні мохоподібних / С.В. Гапон, К.В. Мастюх // Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі» (XXI Каришинські читання) : м-ли Міжнарод. наук.-практ. конф., м. Полтава, 29-30 травня 2014 р. / За заг. ред. проф. М.В. Гриньової. – Полтава, 2014. – С. 52–54.

СОМАТОМЕТРИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОРГАНІЗМУ ДІТЕЙ, ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ ВІЛЬНОЮ БОРОТЬБОЮ

Собко Г.В.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Науковий керівник – Коваленко Л.П., старший викладач кафедри анатомії і фізіології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Спорт здійснює вплив як на макро-, так і на мікроструктуру організму людини, при цьому морфологічні особливості, тим більше виражені, чим триваліші заняття спортом. Виражений вплив надають спортивні вправи на конституційні особливості людини. Фахівці відзначають, що систематичні заняття спортивною боротьбою сприяють гармонійному розвитку всіх груп м'язів, серцево-судинної системи і опорно-рухового апарату [1].

Головним чинником, який визначає компонентний склад тіла, є адаптація до тренувального процесу. Визначення й оцінювання складу маси тіла з відносною величиною кісткової, м'язової та жирової тканини дає цінну інформацію для судження про стан здоров'я, фізичного розвитку й фізичних можливостей дітей та підлітків [2].

У літературних джерелах майже відсутні відомості, що стосуються вивчення морфологічних особливостей та компонентного складу тіла у дітей, що займаються вільною боротьбою, а також порівняльний аналіз антропометричних показників серед дітей, котрі лише починають займатися спортом. Тим часом, ці дані необхідні при оцінці стану здоров'я і розробці таблиць фізичного розвитку. Метою дослідження стало вивчення морфологічних особливостей та компонентного складу тіла дітей, що займаються вільною боротьбою. Завданням роботи – виявлення відмінностей в показниках компонентного складу серед спортсменів-борців, що мають різний спортивний стаж. Новизна роботи полягає в тому, що більшість раніше проведених досліджень стосувалися контингенту вищої спортивної майстерності.

Компонентний склад тіла – кількісне співвідношення структурних складових, що мають різну метаболічну активність і розкривають індивідуальні